

JAUNIMO REIKALŲ TARYBA

IŠPLĖSTINIO POSĖDŽIO „JAUNIMO LYTIŠKUMO UGDYMAS“ PROTOKOLAS

2014 m. balandžio 2 d., Nr. 5 (6V-03-(1.2))

Vilnius

Posėdis įvyko: 2014-04-02 d. 11.00 val. Sveikatos apsaugos ministerijoje

Posėdžio pirmininkas Mantas Zakarka

Posėdžio sekretorė Evelina Mockutė

Dalyvių sąrašo kopija pridedama.

DARBOTVARKĖ:

- 1. Lytiškai plintančios infekcijos jaunimo tarpe. Šiandienos statistika.*
Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro direktorius prof. Saulius Čaplinskas;
- 2. Lytiškumo ugdymas šeimoje*
Katalikų bažnyčios atstovas Saulius Matulevičius;
- 3. Lytiškumo ugdymas - asmens tapatybės aspektu*
VšĮ Įvairovės ir edukacijos namų direktorė Vilma Gabrieliūtė;
- 4. Lytiškumo ugdymo ir renginio šeimai programos analizė*
Dr. Stasė Ustilaitė;
- 5. Lytiškumo ugdymas mokyklose. Mokinių poreikiai.*
Milda Kuraitė LMS švietimo politikos koordinatorė;
- 6. LiJOT pozicija „Lytiškumo ugdymo kokybės gerinimas Lietuvoje“*
LiMSA atstovė Aistė Mikalauskaitė;
- 7. Kokių tikslų siekia naujojo lytinio švietimo ideologija*
Lietuvos tėvų forumo atstovas Andrius Atas;
- 8. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistų indėlis į mokinių sveikatos ugdymą*
Sveikatos apsaugos ministerijos Rizikos sveikatai valdymo ir kurortologijos skyriaus vedėja Rita Sketerskienė;
- 9. Diskusija. Išplėstinio posėdžio apibendrinimas.*

Jaunimo reikalų tarybos (toliau – JRT) pirmininkas Mantas Zakarka pasveikino atvykusius į išplėstinį JRT posėdį. Kiekvienas posėdžio dalyvis trumpai prisistatė. Sveikatos apsaugos ministras Vytenis Povilas Andriukaitis taip pat pasveikino visus atvykusius, tarė įžanginį žodį, atkreipė dėmesį į Jaunimo lytiškumo ugdymo svarbą šiuolaikiniame pasaulyje.

1. Lytiškai plintančios infekcijos jaunimo tarpe. Šiandienos statistika.

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro direktorius prof. dr. Saulius Čaplinskas pristatė šiandienos situaciją dėl lytiškai plintančių ligų paplitimo Lietuvoje ir Europoje. Buvo nagrinėtos sifilio, gonorėjos, chlamidijos ir ŽIV paplitimas, registruoti šių ligų atvejai, užsikrėtusių moterų ir vyrų santykis, paplitimas pagal amžiaus grupes ir kt. Prof. dr. Saulius Čaplinskas minėjo, kad visi registruoti atvejai sudaro tik dalį sergamumo, nes daugelis atvejų yra arba nediagnozuojami arba neregistruojami, todėl tie skaičiai neparodo tikrojo ligų paplitimo. Gonorėja tampa didelė visuomenės sveikatos problema, nes gonorėjos kontrolės strategija pagrįsta veiksmingu gydymu antibiotikais, o pastaruoju atveju ši liga tampa vis atsparesnė antibiotikams, todėl ateityje gonorėja gali būti nebepagydoma. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro direktorius prof. dr. Saulius Čaplinskas apibendrina, kad reikia visiems bendradarbiauti, kad lytinė sveikata priklausytų tik nuo lytinio ugdymo ir lytinio švietimo, o šie 5 saugaus lytinio elgesio elementai užkerta kelią ligoms: abstinencija, saugus lytinis aktas, abipusės ištikimybės išsaugojimas, nepastovių lytinių partnerių mažinimas bei taisyklingas prezervatyvo naudojimas.

2. Lytiškumo ugdymas šeimoje.

Antropologas Saulius Matulevičius pažymėjo, kad jis nėra Katalikų bažnyčios deleguotas atstovas, tiesiog pakeitė jų atstovą, kuris negalėjo dalyvauti, todėl išsakytos mintys, pastebėjimai ir pranešimas yra jo asmeninė nuomonė. Antropologas Saulius Matulevičius akcentavo, kad pirmiausia lytinis ugdymas turėtų būti vaiko šeimoje. Tėvai privalo turėti pirmumo teisę lytiškai ugdyti savo vaikus ir suteikti visą reikalingą informaciją. Lytiškumo ugdyme pastaruoju metu yra išskiriamas vienas elementas – seksualumas. Jam skiriama per daug dėmesio. Lytiškumo ugdymas pirmiausia turėtų būti išskiriamas kaip vertybinis klausimas. Lytiškumas yra pasaulėžiūrinis dalykas. Antropologas Saulius Matulevičius apibendrina, kad pamatinis vertybinis principas yra tai, kad tėvai turi pirmumo teisę ugdyti vaikus pagal savo pasaulėžiūrą ir vertybes.

3. Lytiškumo ugdymas - asmens tapatybės aspektu.

VšĮ Įvairovės ir edukacijos namų direktorė Vilma Gabrieliūtė pristatė lytiškumo ugdymą kaip labai platų, apimančią lytį bei asmens tapatybę. Vaikas turi žinoti apie biologinės ir socialinės lyties skirtumus, nagrinėti suformuotus lyčių stereotipus bei kitus klausimus, kurie padeda suvokti savo tapatybę. Turi būti kalbama apie esančius lyčių pažeidimus ir susiformavusią kompleksuotą

visuomenę. Negalimos patyčios ir kito asmens savigarbos žeminimas. Lytinis ugdymas mokyklose yra būtinas, nes daugelyje šeimų apie tai apskritai nekalbama.

4. Lytiškumo ugdymo ir renginio šeimai programos analizė.

Lietuvos edukologijos universiteto dr. doc. Stasė Ustilaitė pristatė 2007 m. Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programą. Paminėjo, kokio tikslo buvo siekiama šia programa, kokios žinios yra suteikiamos, kokie gebėjimai yra ugdomi, kokias vertybinės nuostatos yra puoselėjamos. Dr. doc. Stasė Ustilaitė taip pat pristatė 2008 m. atliktą tyrimą Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos įgyvendinimo galimybes. Tyrimo duomenys parodė, kad ši programa yra aptariama dažniausiai per klasės valandėles, integruojama į vieną ar kelis mokomuosius dalykus arba programa jungiama su kitomis programomis. Respondentai minėjo, kad nėra išsamaus dėstymo, parengtų vadovėlių, mokytojams trūksta sąmojingumo, kad tai aktualu ir kt. Pasak tyrimo duomenų, Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa sėkmingai būtų realizuota, jeigu prevencinės programos būtų apjungtos, prieinama metodinė medžiaga, pedagogai tobulintų savo kvalifikaciją šioje srityje ir būtų aktyvus tėvų dalyvavimas įgyvendinant programą.

5. Lytiškumo ugdymas mokyklose. Mokinių poreikiai.

LMS švietimo politikos koordinatore Milda Kuraitė savo pranešime minėjo, kad šiandien visuomenės sveikatos biurai, jų skyriai mokyklose teikia informaciją apie lytiškai plintančias ligas, t.y. vyksta lytinis švietimas. Mokyklose tik merginoms vyksta trumpi užsiėmimai apie kūno pokyčius. Skirtingose mokyklose yra skirtinga patirtis, nes informacijos pateikimas priklauso nuo mokytojo asmenybės ir apsisprendimo. Mokyklose trūksta patikimų asmenų, kurie galėtų bendrauti su mokiniais lytiškumo ugdymo temomis. Milda Kuraitė nagrinėjo sąvokų „lytinis ugdymas“, „lytiškumo ugdymas“ ir „lytinis švietimas“ skirtumus. Apibendrinant pranešėja paminėjo, kad šiuo metu trūksta kvalifikuotų specialistų, kurie galėtų pateikti informaciją apie kūno pokyčius brendimo laikotarpiu, apie santykius su draugais, neigiamos įtakos / aplinkos spaudimo įveikimą, apie pasirengimą šeimai ir pan. Turi būti užtikrintos lygios galimybės gauti informaciją vaikinams ir merginoms bei garantuotas konfidencialumas.

6. LiJOT pozicija „Lytiškumo ugdymo kokybės gerinimas Lietuvoje“.

LiMSA atstovė A. Mikalauskaitė trumpai pristatė LiJOT rezoliuciją dėl lytiškumo ugdymo. Pranešėjos nuomone, į lytiškumo ugdymą reikėtų žiūrėti plačiau nei kaip į reprodukcinę sveikatą. Jaunimas turi daug problemų dėl lytiškumo ugdymo stokos. Jaunas žmogus turėtų visapusiškai save ugdyti. Lytinis švietimas yra neatskiriama lytiškumo ugdymo dalis. Aistė Mikalauskaitė teigė, kad lytiškumo ugdymas mokyklose turėtų būti privalomas, remtis pasaulio sveikatos organizacijų rekomendacijomis, kurios būtų pritaikytos šalies kultūriniam kontekstui.

7. Kokių tikslų siekia naujojo lytinio švietimo ideologija.

Lietuvos tėvų forumo atstovas Andrius Atas paminėjo, kad lytiškumo ugdymo pamokose nederėtų propaguoti seksą, kontraceptikus bei abortą. Turėdami tokias lytiškumo ugdymo pamokas mes tik didinsime kontraceptikų vartojimą, mažinsime gimstamumą ir išugdysime vaikams apatiją bei gyvenimo skonio praradimą. Reiktų nepamiršti seksualumo, todėl vertėtų jį integruoti į lytinio ugdymo programą. Nesinorėtų, kad lytinio ugdymo pamokose vaikams būtų peršama mokytojo nuomonė, kad žmogų mokytų identifikuoti kaip „vaikštantį lytinį organą“.

8. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistų indėlis į mokinių sveikatos ugdymą.

Sveikatos apsaugos ministerijos Rizikos sveikatai valdymo ir kurortologijos skyriaus vedėja Rita Sketerskienė pristatė teisės aktus, reglamentuojančius sveikatos priežiūrą mokyklose. Sveikatos priežiūros mokykloje paskirtis – saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą. Nuo 2014 m. sausio 1 d. savivaldybės vykdo visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybės teritorijoje esančioje ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose. Savivaldybės steigia visuomenės sveikatos biurus (2013 m. buvo 33 savivaldybių visuomenės sveikatos biurai). Rita Sketerskienė taip pat trumpai pristatė mokyklos visuomenės sveikatos priežiūros specialisto veiklą, paminėjo ateities planus sveikatos ugdymo įgyvendinime.

9. Diskusija. Išplėstinio posėdžio apibendrinimas.

Mantas Zakarka paprašė posėdžio dalyvių pagrindinių išvalgų, ką reikėtų daryti ar keisti ir apibendrinimų. Posėdžio dalyviai akcentavo ir apibendrino:

- Žmogus yra šeimos sistemos dalis, svarbus vaikų santykis su tėvais. Reikėtų sustiprinti šeimas, kad jos atliktų pirminę savo pareigą informuojant vaikus apie lytiškumo ugdymą. Todėl siūlytina orientuotis ne į švietimo ar sveikatos programą, bet į tėvus.
- Reikia investuoti į tėvų švietimą.
- Nėra pakankamai informacijos apie sveikatą, todėl reikėtų integruoti sveikatą į lytiškumo ugdymo pamokas.
- Negalima vieninga programa, tėvai patys turėtų pasirinkti apie ką būtų kalbama per lytiškumo ugdymo pamokas.
- Tyrimai rodo, kad dažniausiai mokiniai ieško informacijos apie lytiškumo ugdymą internete, nes negauna pakankamai informacijos mokyklose ar visuomenės sveikatos biuruose. Mokykla turėtų būti ta vieta, kurioje gautų visą reikalingą informaciją, atsižvelgiant į svarbiausias vertybes.
- Labai svarbus yra asmenybės ugdymas. Nebus išspręstos visos problemos viena programa. Daugėja psichinių sutrikimų paauglystėje, emocinių sutrikimų. Fizinis ugdymas apleistas.
- Svarbus tarpinstitucinis bendradarbiavimas, t.y. Sveikatos apsaugos ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijos bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Taip pat pritariama, kad pirmiausia turi būti dirbama su tėvais.

- Reikia atskirti ir išsiaiškinti sąvokas „lytiškumo ugdymas“ ir „lytinis švietimas“.

Mantas Zakarka padėjo visiems pranešėjams ir posėdžio dalyviams.

NUSPREŠTA: Artimiausiu metu parengti JRT vardu rekomendacijas dėl lytiškumo ugdymo gerinimo, akcentuojant:

1. Tėvų švietimą lytiškumo ugdymo klausimais.
2. Vaikų švietimą lytiškumo ugdymo klausimais.
3. Sveikatos temos integraciją į lytiškumo ugdymo pamokas.
4. Specialių kriterijų nustatymą asmenims, kurie vestų lytiškumo ugdymo pamokas (pvz. medicininis išsilavinimas).

Posėdžio pirmininkas

(parašas)

Mantas Zakarka

Posėdžio sekretorė

(parašas)

Evelina Mockutė